

Bài 11

LAO ĐỘNG TỰ GIÁC VÀ SÁNG TẠO

I – MỤC TIÊU BÀI HỌC

1. Về kiến thức

– HS hiểu được các hình thức lao động của con người – đó là lao động chân tay và lao động trí óc. Học tập là loại lao động trí óc để tiếp thu tri thức của xã hội loài người ;

– Hiểu những biểu hiện của tự giác và sáng tạo trong học tập, lao động.

2. Về kĩ năng

Hình thành ở HS một số kĩ năng lao động và sáng tạo trong các lĩnh vực hoạt động.

3. Về thái độ

Hình thành ở HS ý thức tự giác, không hài lòng với biện pháp đã thực hiện và kết quả đã đạt được ; luôn luôn hướng tới tìm tòi cái mới trong học tập và lao động.

II – NHỮNG ĐIỀU CẦN LƯU Ý

1. Về nội dung

– HS hiểu lao động là điều kiện, phương tiện để con người và xã hội loài người tồn tại và phát triển. Vì vậy, mỗi người phải có ý thức lao động tự giác và sáng tạo.

+ *Lao động tự giác* là chủ động khi làm mọi việc, không đợi ai nhắc nhở, không cần phải có áp lực bắt buộc từ bên ngoài.

+ *Lao động sáng tạo* là trong quá trình lao động luôn luôn suy nghĩ, cải tiến về mọi mặt như cải tiến kĩ thuật, điều kiện, quy trình lao động... để tiết kiệm *công sức, thời gian, nguyên vật liệu*, không ngừng nâng cao chất lượng, hiệu quả trong lao động.

+ Liên hệ tự giác, sáng tạo trong học tập.

– Cần lao động tự giác và sáng tạo vì chúng ta đang sống trong thời đại khoa học và kĩ thuật phát triển, được ứng dụng vào mọi lĩnh vực của cuộc sống và trong sản xuất xã hội. Không tự giác, sáng tạo trong học tập, lao động thì không thể tiếp cận với sự phát triển của nhân loại. Chỉ khi nào mỗi người lao động tự giác và sáng tạo thì mới không ngừng nâng cao đời sống vật chất, tinh thần cho tất cả mọi người, mới thực hiện được mục tiêu của Đảng, của dân tộc là “dân giàu, nước mạnh, xã hội công bằng, dân chủ, văn minh”. Thực hiện mục tiêu trên là nhiệm vụ, là trách nhiệm của mỗi người.

– Thế hệ thanh niên HS, sinh viên sẽ là lực lượng lao động chủ yếu trong những thập niên đầu thế kỉ XXI – Đó là những người quyết định thực hiện thành công mục tiêu nhiệm vụ công nghiệp hoá, hiện đại hoá đất nước. Vì vậy, đòi hỏi thanh niên HS, sinh viên phải là những người tự giác, sáng tạo trong học tập, lao động sản xuất và hoạt động xã hội.

– Lợi ích của tự giác trong học tập, lao động là nâng cao hiệu quả chất lượng hoạt động, không ngừng hoàn thiện, phát triển nhân cách ; Cụ thể là :

+ Không làm phiền đến người khác, sẽ được mọi người tôn trọng, yêu quý, sẽ xây dựng được quan hệ thân ái trong trường, ở gia đình và xã hội.

+ Sẽ góp phần nâng cao hiệu quả, chất lượng của hoạt động học tập, lao động và hoạt động xã hội của bản thân.

– Lợi ích của sự sáng tạo trong học tập, lao động :

+ Học tập, lao động sáng tạo cũng có những lợi ích như tự giác trong lao động.

+ Nếu có sáng tạo thì hiệu quả chất lượng sẽ tăng lên cao hơn.

– Cần thấy mối quan hệ giữa tự giác và sáng tạo trong học tập, lao động :

- + Chỉ có tự giác thì mới vui vẻ, tự tin và có hiệu quả ; tự giác là điều kiện để sáng tạo.
 - + Ý thức tự giác, óc sáng tạo là động cơ bên trong của các hoạt động, tạo ra sự say mê, tinh thần vượt khó trong học tập và lao động.
- HS phải có kế hoạch rèn luyện tính tự giác, sự sáng tạo trong học tập để trở thành người tự giác, sáng tạo trong lao động.
- Những biểu hiện tính tự giác, sáng tạo của HS :
- + Thực hiện tốt nhiệm vụ, nội quy, kế hoạch học tập, rèn luyện của người HS để trở thành con ngoan, trò giỏi, người công dân tốt.
 - + Tự giác học, làm bài, đọc thêm tài liệu ; không đợi ai nhắc nhở, đôn đốc.
 - + Nhiệt tình tham gia mọi công việc ở nhà ở trường, ở cộng đồng theo sự phân công của tổ chức.
 - + Có suy nghĩ cải tiến phương pháp học tập, lao động với mong muốn làm tốt hơn công việc đã nhận.
 - + Biết trao đổi kinh nghiệm với người khác, trước hết là bạn bè để cùng tiến bộ.
 - + Có thái độ nghiêm khắc, quyết tâm sửa chữa lối sống tự do cá nhân, thiếu trách nhiệm, cầu thả, ngại khó, sống buông thả, lười suy nghĩ, uể oải trong học tập, lao động...
- Trọng tâm của bài cần để HS nắm được :
- + HS hiểu lao động là điều kiện, là phương tiện cho con người và xã hội phát triển. Học tập là loại hình lao động trí tuệ đặc biệt.
 - + HS cần tự giác, không nên để phải nhắc nhở thực hiện nhiệm vụ học tập, lao động.
 - + HS phải biết sáng tạo, nghĩa là chịu khó suy nghĩ, tìm cách cải tiến trong học tập và lao động.
 - + Tự giác và sáng tạo là yếu tố góp phần nâng cao hiệu quả, chất lượng học tập và lao động.
 - + HS phải rèn luyện hàng ngày về ý thức tự giác và óc sáng tạo.

2. Về phương pháp

Chủ yếu bài này dùng phương pháp thảo luận nhóm, phương pháp giải quyết vấn đề, kích thích tư duy, tìm những biểu hiện của tự giác và sáng tạo trong học tập, lao động ; tìm biện pháp để rèn luyện tính tự giác, sáng tạo và khắc phục những biểu hiện thiếu tự giác, thiếu sáng tạo trong học tập.

3. Tài liệu và phương tiện

- SGK và SGV GD CD 8.
- Giấy, bút để HS ghi ý kiến thảo luận.
- Sưu tầm những tấm gương người lao động tự giác, tích cực sáng tạo trong các lĩnh vực sản xuất hiện nay và những HS tự giác, sáng tạo trong học tập như những HS giỏi đoạt giải cao trong các kì thi quốc gia, quốc tế.
- Sưu tầm một số câu ca dao, câu thơ nói về tự giác, sáng tạo trong lao động.

III – CÁC HOẠT ĐỘNG DẠY HỌC CHỦ YẾU

GV nên sử dụng hợp lí các bài tập trong SGK nhằm giải quyết các yêu cầu, tổ chức các hoạt động sau đây :

Tiết 1

Hoạt động 1 : *Giới thiệu bài.*

Tổ chức cho HS đọc và khai thác Tình huống và Truyện đọc trong SGK. Có thể đọc Truyện đọc trước Tình huống hoặc ngược lại, do cách GV đặt vấn đề.

Hoạt động 2 : *Tổ chức thảo luận, giúp HS hiểu nội dung, hình thức lao động của con người.*

– Tại sao nói lao động là điều kiện, là phương tiện để con người và xã hội phát triển ? Nếu con người không lao động thì điều gì sẽ xảy ra ?

– Sau khi HS thảo luận, GV cần nhấn mạnh :

+ Lao động là hình thức hoạt động đặc trưng của con người, nhờ có lao động mà bản thân mỗi cá thể (con người) được hoàn thiện về các phẩm chất đạo đức, tâm lí, các năng lực được phát triển và điều quan trọng là làm ra của cải cho xã hội để đáp ứng nhu cầu của con người

ngày càng tăng. (Giả sử : nếu không có lao động thì sẽ không có gì để ăn, mặc, ở, vui chơi giải trí về văn hoá, thể dục thể thao...)

Như vậy, lao động làm cho con người và xã hội phát triển không ngừng.

+ Các loại lao động chủ yếu : lao động chân tay và lao động trí óc.

+ Người lao động phải biết kết hợp giữa lao động chân tay và lao động trí óc vì phương tiện lao động kĩ thuật ngày càng tăng.

Hoạt động 3 : *Tổ chức thảo luận, giúp HS hiểu thế nào là lao động tự giác và sáng tạo ; vì sao mọi người phải lao động tự giác và sáng tạo.*

– Thế nào là lao động tự giác ? Thế nào là lao động sáng tạo ?

– Tại sao phải lao động tự giác, nếu không tự giác thì hậu quả sẽ như thế nào ?

– Tại sao phải sáng tạo, nếu không sáng tạo sẽ như thế nào ?

– Biểu hiện của sự tự giác và sáng tạo trong lao động ?

Khi hướng dẫn HS thảo luận, GV cần giúp HS tự phát hiện, tìm ví dụ chứng minh, giải thích, tại sao cần phải tự giác và sáng tạo, nếu không tự giác, không sáng tạo có được không ? Mối quan hệ giữa tự giác và sáng tạo ?

Tiết 2

Hoạt động 4 : *Thảo luận giúp HS hiểu biểu hiện của tự giác, sáng tạo trong học tập và ý nghĩa của nó.*

– Những biểu hiện của tự giác trong học tập ;

– Những biểu hiện của sự sáng tạo trong học tập ;

– Mối quan hệ giữa tự giác và sáng tạo ;

– Lợi ích của tự giác, sáng tạo trong học tập đối với HS.

GV cần nhấn mạnh rằng, tự giác là phẩm chất đạo đức, sáng tạo là phẩm chất trí tuệ. Muốn có những phẩm chất ấy, đòi hỏi phải có quá trình rèn luyện lâu dài, bền bỉ, phải có ý thức vượt khó, cần khiêm tốn học hỏi.

Hoạt động 5 : *Tìm những ví dụ phân tích làm rõ nội dung bài học.*

– Trước hết, GV cho HS làm các bài tập trong SGK.

– HS nêu những ví dụ, phân tích ý nghĩa của việc rèn luyện tính tự giác, sáng tạo trong học tập và lao động.

– Rút ra nội dung bài học.

Hoạt động 6 : *Thảo luận về biện pháp của cá nhân và tập thể lớp nhằm giúp nhau phát triển tính tự giác và sáng tạo trong học tập.*

– GV yêu cầu một số HS nêu biện pháp rèn luyện của bản thân. Lớp góp ý, bổ sung.

– Sau đó, HS nêu những biểu hiện thiếu tự giác, sáng tạo trong học tập ở HS và tìm biện pháp khắc phục.

– Phân công giúp nhau trong học tập.

Hoạt động 7 : *Giao nhiệm vụ về nhà cho HS.*

– Tìm các biện pháp khắc phục một biểu hiện thiếu tự giác, thiếu sáng tạo của bản thân, hoặc của bạn mình.

– Đọc trước bài 12 và tự trả lời những gợi ý trong SGK.